

Uus teadusdoktor Ülle Võhma

PAANIKAHÄIREGA PATSIENTIDE ISIKUOMADUSTE JA KLIINILISTE NÄITAJATE SEOS FARMAKOLOOGILISE RAVIVASTUSEGA

3. septembril 2019 kaitses Ülle Võhma arstiteaduse filosoofia-doktori väitekirja „Paanikahäirega patsientide isikuomaduste ja kliiniliste näitajate seos farmakoloogilise ravivastusega“ (*Association between personality traits, clinical characteristics and pharmacological treatment response in panic disorder*). Väitekirja juhendajad olid Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi psühhiaatriakliiniku professor Eduard Maron, dotsent Anu Aluoja ja dotsent Innar Tõru. Väitekirja oponent oli Virginija Adomaitiene Leedu Terviseteaduste Ülikooli psühhiaatriakliinikust Kaunasest.

Missugused isiksusejooned iseloomustavad paanikahäirega patsienti? Millise mõõdikuga võiks nende patsientide isikuomadusi mõõta? Need küsimused viisid põhiküsimuseni – kuidas on seotud isiksusejooned ja paanikahäire farmakoloogiline ravi? Isiksuse hindamiseks kasutati Rootsi ülikoolide isiksuseskaalat (SSP), mille alaskaalad moodustavad kolm põhi-

tegurit: neurootilisus, ekstravertsus ja agressiivsus.

Rootsi ülikoolide isiksuseskaala eestikeelse variandi usaldusväärsust ja kehtivust kontrolliti ning paanikahäirega patsientide ja tervete isikute isiksusejoonte erinevusi hinnati. Leiti, et SSP kolm komponenti, neurootilisus, agressiivsus ja ekstravertsus, olid Eesti uuringus sarnased Rootsis saadud tulemustega.

Teiseks leiti paanikahäirega patsientide ja tervete (kontrollrühm) isikuomadustes erinevusi. Neurootilisus ja agressiivsus, samuti somaatilise ärevuse alaskaala olid paanikahäirega haigete rühmas oluliselt suuremad.

Uuringus leiti 12nädalase ravi järel isiksusejooni kirjeldava Rootsi ülikoolide isiksuseskaala kõigis alaskaalades paranemisele viitavad muutused. Ükski Rootsi ülikoolide isiksuseskaala alaskaalade algväärtusest ei olnud oluliselt seotud ravivastusega. Ainult suurem impulsiivsus uuringu alguses oli lähedal statistiliselt olulisele tasemele, mis ennustas halvemat ravitulemust.

Järelikult näitas Rootsi ülikoolide isiksuseskaala eestikeelne versioon aktsepteeritavaid psühhomeetrilisi omadusi. Leiti, et paanikahäirega patsientidel on mittekohaneva isiksuse jooni. Isiksusejoonte kõrvalekalle väljendub rohkem neil paanikahäirega patsientidel, kellel esineb ka meeoluhäire. Kuigi paanikahäirega patsientide seisund näitas 12nädalase farmakoloogilise raviga kindlat suunda normaliseerumisele, ei leitud Rootsi ülikoolide isiksuseskaalaga mõõdetavate isiksusejoonte olulist seost ravitulemusega.